

A photograph of children in a gymnasium. In the foreground, two children are holding a red and yellow ball. In the background, other children are visible, one in a red shirt and another in a grey shirt. The scene is bright and active.

ZUID VOLOP **IN ACTIE**

Voortgangsrapportage 2020
Trendbreuk Zuid-Limburg

VOORWOORD

Massa maken en onze slagkracht vergroten, dat is de werkwijze van de Trendbreuk. En als deze eerste voortgangsrapportage iets laat zien, dan is het wel het effect van dat samen optrekken. Want in 2020 zijn veel stappen gezet om de gezondheidsachterstand van Zuid-Limburg in te lopen, met eenheid in aanpak als uitgangspunt. Ondanks de coronacrisis lukt het om partijen met elkaar te verbinden en verschillen te overbruggen. Ik ben trots op die samenwerkingskracht, waar wij als stuurgroep focus in aanbrengen. Zodat we samen het doel voor ogen blijven houden: meer kinderen die gezond en kansrijk opgroeien. Het is duidelijk dat dit meer aandacht voor preventie vergt; een besef dat ook landelijk groeit. Evenals het besef dat juist buiten het gezondheidsdomein heel veel winst te boeken valt. Door onder andere te investeren in werk, gelijke kansen in het onderwijs en de inrichting van onze ruimte. Gezondheid als logisch onderdeel van alle domeinen, daar moeten we naartoe. Daar zullen wij ons als Trendbreuk voor inzetten en daarom gaan we in 2021 ook verder met onze lobby voor de status van Nationaal Programma voor Zuid-Limburg. Ons inziens wordt dat een breed programma waar Trendbreuk onderdeel van is. Dat vergt nog meer samen en deze voortgangsnotitie laat zien dat we hierin samen met al onze partners al heel goed op weg zijn. Ik hoop dat het anderen inspireert om zich bij ons aan te sluiten. Veel leesplezier!

Wethouder Leon Geilen
Voorzitter stuurgroep Trendbreuk

trend**breuk**
zuid-limburg

SAMENWERKINGSPARTNERS

Robert Housmans

Gedeputeerde
Sociale Agenda,
Zorg en Veiligheid
Provincie Limburg

“De samenwerking binnen Trendbreuk Zuid-Limburg straalt eensgezindheid en uniformiteit uit. Via bewezen projecten als Kansrijke Start en Gezonde Basisschool van de Toekomst investeren alle partners gezamenlijk in een gezonde volgende generatie en in een vitale regio! Daar ben ik trots op!”

provincie limburg

Maria Jansen

Programmaleider
Academische
Werkplaats Publieke
Gezondheid Zuid
Limburg

“Gezondheid en gezondheidsverschillen zeggen iets over de sociale en economische kracht van de samenleving. Als de levensverwachting achterop raakt, stopt de welvaartsgroei. Het is een collectieve verantwoordelijkheid om dit complexe probleem aan te pakken. Daarom zetten we in onze regio gezamenlijk in op een trendbreuk.”

Erik Gerritsen

Secretaris-generaal
Ministerie VWS

Harro Leegstra

Manager Jeugd
Ministerie VWS

“Als ministerie van VWS zijn we in 2020 op werkbezoek geweest bij het programma Trendbreuk. We zien dat de regio krachtig samenwerkt om de gezondheidsachterstanden in te lopen en dat ze echt werk maken van preventie. Met Kansrijke Start, JOGG, een regionaal preventieakkoord, Gezonde Basisschool van de Toekomst en andere programma's is er ook een sterke alliantie met ons ministerie gesloten. Op dat fundament gaan we voortbouwen.”

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

SAMENWERKINGSPARTNERS

Angela Uijtdewilligen
Programmamanager
Kansrijke Start
Ministerie VWS

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

“Het actieprogramma Kansrijke Start richt zich op het verbeteren van de zorg rondom de eerste 1000 dagen van kinderen in een kwetsbare situatie (vanaf -10 maanden). De regio Zuid-Limburg was een van de eerste regio's die met zoveel gemeenten samen afspraken gemaakt heeft op dit belangrijke thema. Ook vanuit de overtuiging dat deze aanpak heel belangrijk is om te werken aan achterstanden van jonge kinderen en hen een betere start in het leven te geven. Om die reden heeft de minister van VWS begin 2019 in Zuid-Limburg het startsein gegeven voor de lokale coalities Kansrijke Start, die een belangrijke bouwsteen zijn van het landelijke actieprogramma. Het is heel mooi om te zien hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten dit gezamenlijk oppakken en heel concreet aan de slag zijn met de afspraken die zij inmiddels hebben gemaakt.”

Fons Bovens
Directeur Publieke
Gezondheid
GGD Zuid Limburg

“We staan aan het begin van het traject, de gezondheidsachterstand is nog altijd groot en de corona-crisis zal die achterstand verder vergroten. Dit maakt eens te meer duidelijk dat we fundamenteel moeten investeren in preventie. Dankzij de opzet van het programma Trendbreuk ben ik hoopvol over de resultaten die we met z'n allen kunnen bereiken. Ook als GGD zetten we ons hiervoor maximaal in door het huisvesten van het Programmabureau, als kernpartner en in een groot aantal activiteiten binnen Trendbreuk.”

Andrew Simons
Programmamanager
onderwijskwaliteit en
innovatie MOVARE en
provinciaal kwartiermaker
voor de Gezonde
Basisschool van de
Toekomst

“De Gezonde Basisschool van de Toekomst is een belangrijke schakel in het realiseren van de Trendbreuk in Zuid-Limburg. De komende tijd zal het aantal GBT-scholen groeien, waardoor nog meer leerlingen al op jonge leeftijd een gezonde leefstijl ontwikkelen en daarmee gezondheidsproblemen op latere leeftijd voorkomen. De scholen staan hierin zeker niet alleen. Lokale overheden, de provincie en zowel profit- als non profit instellingen slaan de handen ineen in de ambitie om aandacht voor gezond gedrag op school tot norm te maken. De beweging die zo op gang komt is niet alleen nodig voor onze regio, maar is inmiddels ook voorbeeld voor andere regio's in Nederland!”

SAMENWERKINGSPARTNERS

Jack Opgenoord
Directeur
Huis voor de Sport
Limburg

“Elk kind gun je minimaal 1 uur per dag matig intensieve inspanning door sport, spel en bewegen. Lopend of fietsend naar school, in de pauze op het schoolplein of na school lekker buiten spelen. Minimaal twee keer per week sporten bij de club, regelmatige beweegmomenten tijdens de reguliere lessen op school en niet te vergeten aantrekkelijke gymlessen onder leiding van een vakleerkracht sport. Dit realiseren wij alleen door structurele samenwerking met de school, de buurt en de clubs met de Preventie- en Sportakkoorden als ankerpunt”.

Huis voor de Sport Limburg

Caroline Peeck
Lid MT JOGG
Nederland

“JOGG is al enige jaren de aanjager en verbinder van een groeiend netwerk. De samenwerking met alle 16 gemeenten in Zuid-Limburg is bijzonder en van groot belang. Omdat alle verbonden partijen in Zuid-Limburg concreet aan het werk gaan om de leefomgeving gezonder te maken, spreken we ook graag van een werknets. Een werknets dat uitgaat van een integrale aanpak op verschillende niveaus. Op beleidsniveau, uitvoerend niveau en op wijkniveau, werken wij aan gezondheidspreventie enerzijds maar zijn we er ook voor de kinderen die al overgewicht of obesitas hebben. JOGG is trots op de samenwerking met Trendbreuk Zuid-Limburg, de provincie Limburg en het Huis voor de Sport Limburg, waarin we samenwerken aan een gezonde Zuid-Limburgse jeugd”.

Jet Bussemaker
Voorzitter Raad voor
Volksgezondheid en
Samenleving

“De RVS pleit voor een brede aanpak van gezondheidsachterstanden. Met veel meer aandacht voor maatschappelijke en sociale factoren die gezondheid beïnvloeden. Zoals armoede en kansenongelijkheid in het onderwijs. Trendbreuk Zuid-Limburg brengt deze ambitie in de praktijk. Daarom volgen wij hun werk met grote belangstelling. We leren van hun ervaringen en verwerken ze in onze adviezen”.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Joep de Groot
Bestuursvoorzitter CZ

“Zorg en gezondheid gaan vaak hand in hand, maar we moeten oppassen dat we het niet met elkaar gaan verwarren. We moeten van ‘what’s the matter?’ toe naar ‘what matters to you’. Stilstaan bij wat de persoonlijke mogelijkheden en behoeften van mensen zijn, en tegelijkertijd realiseren dat de beste zorg niet meteen gezien moet worden vanuit het medisch oogpunt. In Zuid-Limburg wordt deze uitdaging gezamenlijk opgepakt, en dat is ook de enige manier om het te doen. We hebben de afgelopen jaren geleerd over wat werkt en wat niet, met die ervaring in de hand kunnen we de komende jaren grote en betekenisvolle stappen zetten.”

Vivian Haine
Afdelingshoofd JGZ
GGD Zuid Limburg

“De Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg is een cruciale partner in de aanpak Trendbreuk en kan worden gezien als de preventie-organisatie van de gemeenten in onze regio. Onze kracht en expertise zitten in het voorkomen van gezondheidsproblemen waarbij we breed naar gezondheid kijken. Ik ben vanuit de Jeugdgezondheidszorg erg blij dat we samen met alle netwerkpartners duidelijk de beweging richting meer preventie gericht op jeugd maken. Daardoor kunnen we meer kinderen gezond, veilig en kansrijk laten opgroeien. Ik ben er trots op dat we als Jeugdgezondheidszorg kernpartner zijn in veel ontwikkelingen! Daar zetten we ons elke dag ontzettend graag voor in en we blijven ons steeds verder ontwikkelen.”

TRENDBREUK TWEETS

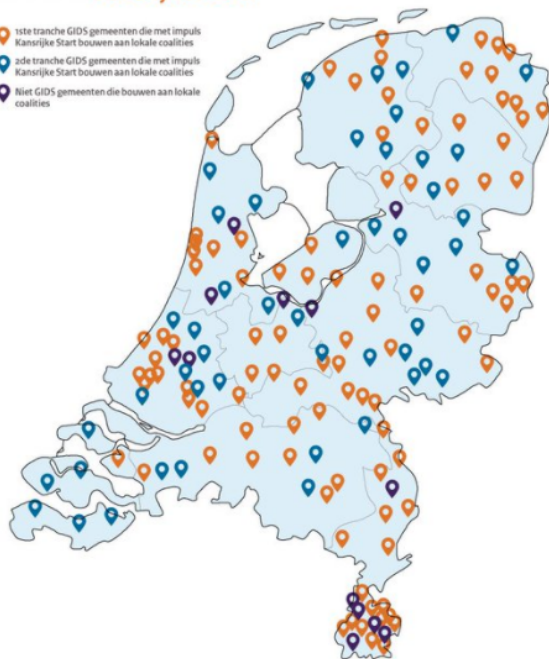

Hugo de Jonge
@hugodejonge

De juiste zorg tijdens de eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal. Daarom slaan lokale coalities van - inmiddels 160 - gemeenten, verloskundigen, huisartsen, kraamzorg en de jeugdgezondheidszorg de handen in één om te zorgen voor een [#kansrijkestart](#) ➡ rijksoverheid.nl/ministeries/mi...

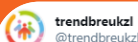
Gemeenten die bouwen aan lokale of regionale coalities **Kansrijke Start**

- 1ste tranche GID5 gemeenten die met impuls Kansrijke Start bouwen aan lokale coalities
- 2de tranche GID5 gemeenten die met impuls Kansrijke Start bouwen aan lokale coalities
- Niet GID5 gemeenten die bouwen aan lokale coalities

Paul Blokhuis
@PaulBlokhuis

Lekker gezond geluncht en bewogen met groep 1 van een 'Gezonde Basisschool van de Toekomst'. De eerste resultaten van dit project zijn veelbelovend. Leuk om het nu zelf te zien! Samen met Limburg Wageningen en A'dam wordt nu gekeken of het mogelijk is om dit breder toe te passen.

trendbreukz1
@trendbreukz1

Vandaag heeft onze regio goede input geleverd aan [@raadRVS](#) advies over indirect gezondheidsbeleid. Leuk om complimenten te krijgen hoe we daar in Zuid-Limburg samen en met goede ideeën en energie mee aan de slag zijn. En goed onze ervaringen en verbetertips te kunnen delen!

trendbreukz1
@trendbreukz1

Wethouder [@leon_geilen](#) benoemt bij bijeenkomst [#gezondheidsakkoord](#) dat Zuid-Limburg vanuit grote urgentie hard bezig is om nog steviger in te zetten op [#preventie!](#) [@wiro_gruisen](#) van [@cz_nl](#) complimenteert de regio met landelijke koploper positie in de aanpak!

Githe Clermonts
@Githe_C

Sportpark Geusselt Noord is vanaf 1 maart rookvrij! De eerste stap naar een rookvrije gemeente! [#goedvoorbeeld](#) [#trendbreuk](#) [@uitMaastricht](#) [@rookvrijegen](#)

INHOUD

ALGEMEEN

- Voorwoord Leon Geilen
- Samenwerkingspartners
- Trendbreuk tweets
- Samenvatting
- Trendbreuk in de media
- Inleiding Thomas Gelissen
- Trendbreuk valt op!
- De aanpak per fase
- Financiën en Communicatie
- Deelnemers aan het woord

KANSRIJKE START

- Introductie
- Risicosignalering
- Knooppunt Kansrijke Start
- Voorbereiding prenataal huisbezoek JGZ
- Nu Niet Zwanger
- VoorZorg en Stevig Ouderschap
- Flexibele kraamzorg
- Centering Pregnancy

PEUTERTIJD

- Inventarisatie gezonde voorscholen

BASISSCHOOL EN VOORTGEZET ONDERWIJS

- Gezonde scholen
- Gezonde Basisschool van de Toekomst
- Rookvrije Start & Rookvrije Kindomgeving

WERK EN OUDERSCHAP

- M@ZL op het MBO

FASE OVERSTIJGEND

- Kenniswerkplaats Jeugd
- Met Andere Ogen
- Ketenaanpak overgewicht

SAMENVATTING

Trendbreuk volop in actie!

Achter ons ligt een jaar waarin niet alleen veel aandacht uitging naar Covid-19, maar waarin ook belangrijke stappen op weg naar de Trendbreuk zijn gezet! Zo zijn er met de onderbouwde interventies Nu Niet Zwanger, VoorZorg en Stevig Ouderschap al meer dan 400 vrouwen en gezinnen ondersteund, bezoeken steeds meer Zuid-Limburgse kinderen elke dag een Gezonde Basisschool van de Toekomst en zijn inmiddels alle Zuid-Limburgse gemeenten JOGG-gemeenten. Dankzij het rijk, de Provincie Limburg, de GGD Zuid Limburg, gemeenten en overige partners investeren we inmiddels ruim 6,5 miljoen euro extra aan het veilig, gezond en kansrijk opgroeien van jeugdigen in Zuid-Limburg. Over de voortgang van het programma, bijeenkomsten en webinars informeren we onze stakeholders regelmatig via onze nieuwsbrieven, vlogs, mailings en de website www.trendbreukzuidlimburg.nl.

Trendbreuk is van ons allemaal

Bij steeds meer partners is sprake van een groeiend urgentiebesef, groot enthousiasme en bereidheid om meer dan voorheen de handen ineen te slaan en gezamenlijk meer werk te maken van preventie. Rondom diverse thema's en projecten zijn coalities en netwerken gevormd. Een goed voorbeeld hiervan is de Zuid-Limburgse coalitie Kansrijke Start die sinds 2019 actief is en waarin belangrijke regionale partners uit de geboortezorg, jeugdgezondheidszorg, sociaal domein en gemeenten zich inzetten voor een kansrijke start voor alle Zuid-Limburgse kinderen. Maar ook buiten onze regio wordt het grote belang van preventie steeds meer benadrukt. De opgave is ook om Trendbreuk goed met landelijke ontwikkelingen zoals het Nationaal Preventieakkoord en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) te verbinden. De huidige coronacrisis maakt de grote waarde van preventie eens te meer duidelijk: gezondheid is belangrijker dan ooit. Uiteraard zorgde de coronacrisis op onderdelen voor vertraging omdat fysiek overleg niet meer altijd mogelijk was of contactmomenten anders moesten worden georganiseerd. Desondanks was Trendbreuk volop in actie.

Trendbreuk op weg naar 2021

Het inlopen van jarenlange gezondheidsachterstanden vergt een lange adem. Toch geeft 2020 vertrouwen dat we met goede focus en krachtige samenwerking veel kunnen bereiken. Daar kunnen we ook in 2021 op voortbouwen, samen met u en hopelijk met veel anderen.

Programma Trendbreuk: goed landelijk voorbeeld!

Kansrijke start

Coalitie Kansrijke Start Zuid-Limburg werkt aan rode draad:
Signaleren - Verkennen
Steun op Maat

Verbrede risicosignalering met Positieve Gezondheid

Start bij verloskundigenpraktijken

Knooppunt Kansrijke Start

Gestart in Kerkrade, Landgraaf en Vaals

Wetwijziging prenataal huisbezoek

JGZ GGD Zuid Limburg bereidt zich voor

Nu Niet Zwanger

Deelnemers

350
50 Actieve aandachtsfunctionarissen

37

VoorZorg

Aantal kwetsbare jonge moeders ondersteund

Stevig Ouderschap

Aantal gezinnen ondersteund

87

Proeftuin flexibele kraamzorg in ontwikkeling

Centering Pregnancy

Verloskundigenpraktijk Puur start hiermee, andere verloskundigen ook enthousiast

Peutertijd

Gezonde Voorscholen
Inventarisatie uitgevoerd

Basisschool en Voortgezet Onderwijs

Gezonde Scholen
aantal neemt toe

73

Basisscholen

13

Voortgezet onderwijs scholen

Gezonde Basisschool van de Toekomst

Scholen met voorbereiding aan de slag

11

Taskforce Rookvrije Start
Zuid-Limburg actief

Kindomgevingen rookvrij
Aantal neemt toe

Werk en ouderschap

M@ZL

Geïmplementeerd op **Vista-locatie** in Heerlen, meerdere locaties volgen

Fase overstijgend

Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg
Van start

Landelijk programma 'Met Andere Ogen'
Zuid-Limburg inspiratieregio

Passende zorg voor kinderen met (risico op) overgewicht en obesitas
Breed gedragen plan voor 3-jarig experiment

Communicatie

8

Nieuwsbrieven Trendbreuk

5

Trendbreuk-vlogs

Website gelanceerd

www.trendbreukzuidlimburg.nl

Trendbreuk actief op Twitter

[@trendbreukzl](https://twitter.com/trendbreukzl)

Groot aantal bijeenkomsten
georganiseerd

Financiën

Projectgelden

€ 6,6 mln

Provincie	38%
GGD	30%
Gemeenten	17%
Rijk (incl. ZonMW)	8%
Overig	7%

TRENDBREUK IN DE MEDIA

TRENDBREUK

Zuid-Limburg pakt achterstanden aan

MAASTRICHT
DOOR ANNELIES HENDRIKX

De achterstanden van Zuid-Limburg op alle mogelijke gebieden moeten vanaf nu echt worden weggewerkt. De zestien gemeenten, provincie, GGD, zorgverzekeraars en anderen slaan de handen ineen om een trendbreuk te realiseren.

Zuid-Limburgers zijn ongezonder, lager opgeleid en vaker werkloos dan andere Nederlanders. Binnen tien jaar moet die achterstand voor een kwart zijn ingelopen. Het duurt enkele generaties voordat alles gelijk is getrokken. Dat stelt de nota

'Zuid springt eruit'. De gemeenteraden bespreken die nog dit jaar. Programmaleider Maria Janssen van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid is ervan overtuigd dat het gaat lukken, omdat „alle neuzen dezelfde kant op staan”. Mirjam Clermonts, burgemeester van Meerssen en voorzitter van het algemeen bestuur van de GGD: „Deze trendbreuk moet doordringen tot alle beleidsterreinen. Het gaat ook om een vitale economie.” De focus bij de trendbreuk ligt op de jeugd. Janssen: „We proberen een hele nieuwe, gezonde generatie te bouwen”.

REGIO // 8

Het project Nu Niet Zwanger brengt seksualiteit en anticonceptie ter sprake bij kwetsbare vrouwen. Via intensieve begeleiding moeten ongeplande en ongewenste zwangerschappen voorkomen worden.

Gezonder Limburg begint bij zwangerschap

Trendbreuk Zuid-Limburg: hoe raakt het zuiden de Limburgfactor kwijt?

05-10-2019 om 06:00 door Benti Banach

PILOT

Groot effect gezond eten op school

MAASTRICHT
DOOR BENTI BANACH

Kinderen van vier pilotscholen in Parkstad hebben na twee jaar een lagere BMI (body mass index) omdat ze gezonder eten en meer bewegen. Kinderen van andere scholen zijn in deze periode duidelijk achteruitgegaan, blijkt uit eerste metingen.

Onderzoekers van de Universiteit Maastricht en de GGD schrikken met name van het laatste gegeven. „Hieruit blijkt: niets doen is funest. Want bij kinderen van de controlescholen is de bmi in twee jaar hoger geworden”, zegt Onno van Schayck van de universiteit.

Hij is 'behoorlijk optimistisch' dat het project Gezonde Basisschool

van de Toekomst de sleutel is tot de trendbreuk die overheden en instanties in Zuid-Limburg proberen te realiseren. Want de regio, en vooral Parkstad, blijkt al jaren een van de ongezondste van het land. Doel van het project is de kinderen en op termijn de bevolking van heel Zuid-Limburg gezonder te maken. Een te hoge BMI in de jeugd is volgens kinderarts Anita Vreugdenhil van MUMC een goede graadmeter voor problemen later: „Als kind worden ze als laatste gekozen bij gym, komen ze minder goed mee op feestjes. En als ze ouder zijn hebben ze meer kans op chronische ziektes en minder kans op een partner en baan.”

REGIO // 9

Project 'Nu Niet Zwanger' voorziet in een behoefte

Het project Nu Niet Zwanger (NNZ) in Zuid-Limburg blijkt in het eerste jaar al succesvol. Veruit de meeste vrouwen die in dit programma zitten, kiezen vrijwillig voor anticonceptie en stellen daarmee een zwangerschap uit.

INLEIDING

2020 was een jaar waarin we samen volop in actie zijn geweest om onze ambitie te vertalen naar impact. En daar ben ik enorm trots op. Door gecoördineerd samen te werken in de verschillende levensfasen zijn er nu al 400 moeders en gezinnen die in verschillende programma's ondersteund worden. En dat aantal breidt verder uit. In deze rapportage staan veel voorbeelden van concrete actie, of de voorbereidingen daarop. Neem alleen al de forse uitbreiding van de Gezonde Basisschool van de Toekomst: meer dan 10 scholen in Zuid-Limburg staan klaar om in 2021 in te stappen. Een heel sterk voorbeeld van een 'actie' met een aantoonbaar positief effect.

Het is belangrijk om de aandacht voor dit soort 'acties' vast te houden en daar zetten wij ons als programmabureau voor in: onder andere door subsidies te verwerven en partijen bij elkaar te brengen. In toenemende mate weten partijen ons ook te vinden en vallen we op. Tijdens een recente, landelijke bijeenkomst van de VNG werd de Trendbreukbeweging zelfs genoemd als belangrijk voorbeeld om gezondheidsachterstanden in te lopen. Ook de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving volgt onze beweging met belangstelling. Om te laten zien wat wij hier allemaal doen, hebben we in 2020 een [website](#) gelanceerd waarop je onder andere vlogs en nieuwsbrieven kunt vinden. Vanuit de gedachte dat communicatie wezenlijk is als je de krachten wilt bundelen en een gezamenlijke agenda nastreeft. Bovendien kan de website bijdragen aan het zwaan-kleef-aan-effect, zodat we in 2021 met nog meer partijen verder kunnen gaan. En we onze aanpak nog breder kunnen uitrollen en borgen om zo uiteindelijk de trend te breken en de kansen van de jeugd in Zuid-Limburg te vergroten. Het grote belang van preventie wordt steeds vaker benadrukt in belangrijke regionale of nationale documenten, zoals akkoorden of actieplannen. Dit is ook de kern van het programma Trendbreuk. Regelmatig wordt het programma dan ook als inspirerend voorbeeld genoemd, zoals ook te zien is op de volgende pagina's.

Thomas Gelissen
Programmamanager Trendbreuk

“En ook op sociaal maatschappelijk vlak werken wij samen met tal van organisaties aan herstel en hervorming via bijvoorbeeld de aanpak Kansrijke Start, het programma Trendbreuk, het platform defensie bedrijfsleven en de Gezonde Basisschool van de Toekomst.”

Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten n.a.v. rapport Brede Economische Sociale Taskforce (BEST), 30 oktober 2020

“Een mooi voorbeeld van een regionale samenwerking rondom een kansrijke start is de vorming van een regionale coalitie van in totaal 16 gemeenten in Zuid-Limburg. Deze ging in januari 2019 van start. De 16 gemeenten in Zuid-Limburg, de Provincie Limburg, de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg, de GGD Zuid Limburg, Zorgverzekeraar CZ, het Verloskundig Consortium Limburg en de Zuid-Limburgse organisaties voor kinderopvang hebben als eerste regionale coalitie in het land het actieprogramma Kansrijke Start Zuid-Limburg opgesteld.”

Landelijke voortgangsrapportage Kansrijke Start juni 2019

TRENDBREUK VALT OP!

“De aanpak rond gezonde en sterke steden is nu nog vooral lokaal georiënteerd (op een aantal sterke regiobrede programma's zoals Trendbreuk na) en vaak ook sectoraal.”

Plan van Aanpak van Nationale Omgevingsvisie (NOVI), december 2020

“We werken, door een gecoördineerde aanpak in het programma Trendbreuk aan het ombuigen van achterstanden op het gebied van gezondheid en participatie. Dat doen we door er zo vroeg als mogelijk bij te zijn en de kansen van kinderen en jongeren te vergroten.”

Samen maken we Nederland groter: Invitatie voor versterkt partnerschap Invitatie voor versterkt partnerschap Provincie - regio Zuid-Limburg Speerpunten samenwerkingsagenda 2019-2023

“In de regio Zuid-Limburg bouwt JOGG in de 16 JOGG-gemeenten bijvoorbeeld samen met bureau Trendbreuk, GGD Zuid Limburg en de Provincie Limburg aan het lokaal implementeren van de JOGG-aanpak.”

Kamerbrief over Stand van zaken Nationaal Preventieakkoord, november 2020

“In Zuid-Limburg staan naast VoorZorg ook de interventies Nu Niet Zwanger, Stevig Ouderschap en Centering Pregnancy op het menu. De regio zet dus met bewezen effectieve interventies breed in op een kansrijke start voor ieder kind, vertelt Fion de Boer. ‘We zijn pas tevreden als we zien dat we een deel van de achterstanden inlopen. Ik hoop echt dat we over een paar jaar terug kunnen zien dat we meer kinderen een goede start hebben gegeven.’”

Aanpak Trendbreuk als voorbeeld onder ‘Een goede start voor ieder kind’ in het JIJ JGZ Magazine, jubileum uitgaven NJC 2020

TRENDBREUK VALT OP!

“De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) stelt dat het huidige nationale beleid te eenzijdig focust op het individu. Aanvullend daaraan is een bredere blik nodig om gezondheidsverschillen en daarmee samenhangende achterstanden daadwerkelijk te verkleinen.”

De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) in ‘Gezondheidsverschillen voorbij. Gezondheidsverschillen is een probleem van ons allemaal’ oktober 2020

“Nieuw is dat we hiervoor niet allerlei pilots bedenken; vanuit een brede coalitie van huisartsen, verloskundigen, kraamhulpen, gynaecologen, kinderartsen, jeugdzorg, peuterspeelzalen, kinderopvang, onderwijs en gemeenten brengen we interventies samen waarvan we weten dat ze werken. Ik zie Trendbreuk dan ook niet als een project, het is een beweging waarmee we in een medisch-sociaal samenspel werken aan de maatschappelijke opgave die er voor Zuid-Limburg ligt.”

Maria Jansen in het MUMC+ magazine ‘Praktijk’ uitgave 3, 2020

DE AANPAK PER FASE

Op de volgende pagina's leest u meer over de aanpak per levensfase die zijn gestart. Projectleiders, samenwerkingspartners en deelnemers geven informatie zoals waar staan we nu, wat hebben we het afgelopen jaar bereikt en hoe kijken we naar 2021.

KANSRIJKE START

PEUTERTIJD

BASISSCHOOL EN VOORTGEZET ONDERWIJS

WERK EN OUDERSCHAP

FASE OVERSTIJGEND

De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start en goede gezondheid op latere leeftijd. Daarom zet Zuid-Limburg in op het bevorderen van een kansrijke start. Dat gebeurt door het beschikbaar maken van bewezen interventies. Ook gaan partijen in het medische en sociale domein intensiever met elkaar samenwerken in de in de zorg rondom de eerste 1.000 dagen van het leven.

KANSRIJKE START

KANSRIJKE START

INTRODUCTIE

Zuid-Limburg scoorde goede punten tijdens de landelijk bijeenkomst Kansrijke Start op 11 april 2019, want hier doen alle gemeenten mee aan het programma. Hugo de Jonge verklaarde al eerder dat Zuid-Limburg vooroploopt: landelijk geldt de samenwerking in onze regio als voorbeeld.

Kansrijke Start Zuid-Limburg volop in actie!

Elk kind verdient een zo goed mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans om gezond en veilig op te groeien. De eerste 1.000 dagen, vanaf het moment van bevruchting, zijn daarbij cruciaal! Helaas hebben nog te weinig Zuid-Limburgse kinderen een goede start. Daar brengen we met de aanpak Kansrijke Start Zuid-Limburg verandering in!

Grote investering werpt vruchten af

Er is volop geïnvesteerd in het vergroten van het urgentiebesef en het verkennen van kansen voor samenwerking. Dat werpt nu zijn vruchten af. Met financiering van de Provincie Limburg zijn de belangrijke interventies Nu Niet Zwanger, VoorZorg en Stevig Ouderschap voor heel Zuid-Limburg beschikbaar en is in 2020 gestart met het faciliteren van de implementatie van Centering Pregnancy in Zuid-Limburg.

Regionale netwerkbijeenkomsten: ontmoeten en van elkaar leren

We zetten ook stevig in op het versterken van de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein. Ontmoeten en van elkaar leren stond centraal in 4 drukbezochte regionale netwerkbijeenkomsten in 2019 en 2020, mede mogelijk gemaakt door ZonMw. Er ontstonden kansrijke ideeën, zoals het signaleren van medische én sociale risico's door verloskundigen, Knooppunten Kansrijke Start, Rookvrije Start en flexibele inzet van kraamzorg. Een kwartiermaker Kansrijke Start is in augustus 2020 gestart om deze ideeën samen met partners verder vorm te geven. De subregio Parkstad intensificeert de aanpak Kansrijke Start vanuit de Regio Deal Parkstad Limburg en heeft daarvoor eind 2020 een projectleider aangesteld.

Rode draad: Signaleren, Verkennen en Steun op maat

De coalitie Kansrijke Start Zuid-Limburg kwam 4x bij elkaar in 2020. Met coalitiepartners zoals de GGD Zuid Limburg, Verloskundig Samenwerkingsverbanden, de Academie Verloskunde Maastricht en gemeenten werken we aan een belangrijke rode draad in de aanpak Kansrijke Start: 'Signaleren, Verkennen en Steun op maat'.

Ontwikkelingen die hierbij samenkomen zijn de brede risicosignalering door verloskundigen, verkenning door JGZ in een prenataal huisbezoek, het Knooppunt Kansrijke Start en het bieden van passende zorg of hulp. Hierbij geldt: heeft iedereen hetzelfde beeld bij de zwangere vrouwen en jonge gezinnen die een steuntje in de rug nodig hebben? Een gezamenlijke definitie van kwetsbaarheid, ontwikkeld door het Erasmus MC, helpt daarbij.

Landelijke verbinding

We staan in verbinding met het landelijke programmateam Kansrijke Start, Pharos, College Perinatale Zorg en delen kennis en ervaringen met andere regio's, waaronder de regio Noord- en Midden-Limburg.

KANSRIJKE START

RISICOSIGNALERING

**Mandy Leurs, onderzoeker/epidemioloog
GGD Zuid Limburg**

“We zijn enthousiast over de samenwerking die we hebben opgebouwd met o.a. de Verloskundig SamenwerkingsVerbanden (VSV's) en de Academie Verloskunde Maastricht. Veel initiatieven binnen Kansrijke Start hangen samen met een goede risicosignalering, dus goede afstemming met samenwerkingspartners is essentieel.”

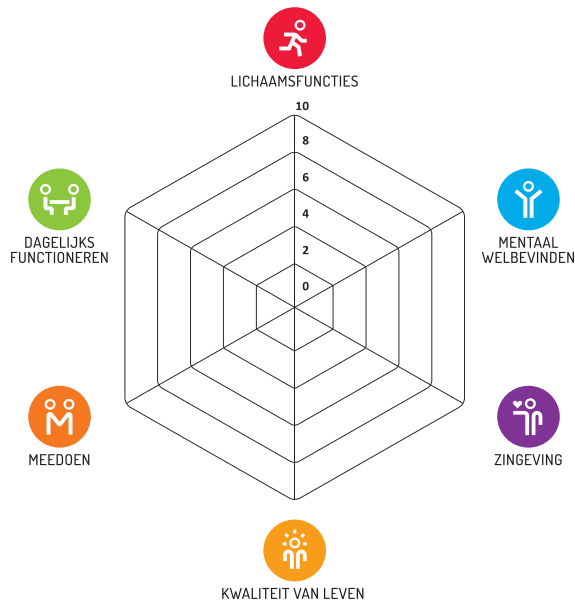
Het tijdig signaleren van medische én sociale risico's bij aanstaande (kwetsbare) ouders zorgt ervoor dat eerder de juiste hulp en ondersteuning geboden kan worden. Door het tijdig oppakken van signalen al tijdens de zwangerschap kan ergere problematiek op latere leeftijd worden voorkomen en investeren we in een kansrijke start. In 2019 is gestart met het verkennen van de behoeften aan en mogelijkheden voor deze bredere risicosignalering door professionals binnen de geboortezorg.

Het verloop van het project

Met partners uit de coalitie Kansrijke Start is in 2019 het draagvlak verkend voor bestaande risicosignaleringsinstrumenten voor toepassing tijdens de zwangerschap. De Academie Verloskunde Maastricht (AVM) onderzoekt of Positieve Gezondheid de verloskundige anamnese goed aanvult. Daarvoor is in september 2020 een project gestart bij 5 verloskundigenpraktijken in onze regio. Zij gaan het brede gesprek voeren over alle levensdomeinen waarbij kwetsbaarheid op sociaal gebied in beeld wordt gebracht. Het gaat dan om armoede, schulden, middelengebruik, huiselijk geweld, psychosociale problematiek en problemen met huisvesting. Er is gekozen om de definitie van kwetsbare zwangeren van Erasmus MC Rotterdam te gebruiken om na de risicosignalering in een inschatting te maken van de mate van kwetsbaarheid. Daarbij is er ook aandacht voor beschermende factoren in het gezin. In het project wordt nauw samengewerkt met de kraamzorg en JGZ.

Samenwerking

In 2020 startte de Academie Verloskunde Maastricht met de voorbereiding van de implementatie en bijbehorende samenwerkingsafspraken met onder andere de JGZ. Het programmabureau Trendbreuk is in gesprek met de beide Verloskundig SamenwerkingsVerbanden (VSV's) en de AVM omdat de risicosignalering een belangrijk onderdeel vormt van rode draad door de aanpak Kansrijke Start Zuid-Limburg: signaleren, verkennen, steun op maat. Het Programmabureau Trendbreuk vervult hierin een belangrijke verbindende rol. De brede risicosignalering hangt immers met veel andere initiatieven samen: de Knoopunten Kansrijke Start, prenataal huisbezoek JGZ en het beschikbaar ondersteuningsaanbod vanuit gemeenten waar o.a. ook Nu Niet Zwanger, VoorZorg en Stevig Ouderschap toe behoren.

Doorkijk naar 2021

In de gemeenten Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Sittard-Geleen en Vaals starten verloskundigen met de brede signalering via Positieve Gezondheid. Naar verwachting zal het project worden uitgebreid naar meer verloskundigenpraktijken en daarmee ook in meer gemeenten van start gaan. Scholing in Positieve Gezondheid is een belangrijke voorwaarde waarvoor het programma-bureau Trendbreuk en de AVM in gesprek zijn met Fontys Pro Health, de Provincie Limburg en Burgerkracht. Daarnaast wordt gestart met het opstellen van sociale routekaarten, omdat professionals binnen Kansrijke Start behoefte hebben aan een actueel overzicht van het beschikbare zorg- en ondersteuningsaanbod per gemeente.

Claudia Brouwers, verloskundigenpraktijk Geleen

“Gezondheid, leefstijl en omgeving van aanstaande ouders hebben invloed op zowel het zwanger worden als het zwanger zijn. Met een medische en sociale risicosignalering binnen de verloskunde verbeteren we de kans op een gezondere start van alle pasgeborenen. Maar, daarmee zorgen we ook voor een gezondere zwangere in de toekomst!”

KANSRIJKE START

KNOOPPUNT KANSRIJKE START

Petra Vranken
Unithoofd Kennis & Innovatie
GGD Zuid Limburg:

“Het idee van Knooppunt Kansrijke Start komt voort uit de netwerksessies ‘Versterken samenwerking tussen het medisch en sociaal domein binnen Kansrijke Start Zuid-Limburg’. Het vormt een belangrijke schakel tussen de vraag naar zorg en ondersteuning en het beschikbare aanbod bij gemeenten en andere partners.”

Het doel van een Knooppunt is om met professionals en gezinnen ‘knopen’ te maken, oftewel tot gezamenlijke en concrete afspraken te komen over de inzet van passende zorg en ondersteuning. Knooppunten verbeteren de samenwerking tussen ketenpartners zodat tijdiger en adequater kan worden gereageerd op gesignaleerde risico's.

Het verloop van het project

In Zuid-Limburg is al ervaring opgedaan met Knooppunten in het onderwijs. Deze werkwijze biedt kansen voor de samenwerking tussen ketenpartners die betrokken zijn bij zwangere vrouwen en jonge gezinnen in een kwetsbare positie. In een Knooppunt Kansrijke Start staat de zwangere of het jonge gezin centraal. De gemeenten Kerkrade, Landgraaf en Vaals startten in 2020 als eerste met het vormen van een Knooppunt Kansrijke Start. Er hebben brainstorm- en vervolgssessies plaatsgevonden met lokale partners waarin is stilgestaan bij de gezamenlijke ambitie, het maken van lokale samenwerkingsafspraken en de te zetten stappen in de voorbereiding van de implementatie. Het op gang brengen van deze gesprekken is gefaciliteerd door het Programmabureau Trendbreuk vanuit een startbudget binnen de ZonMw subsidieronde ‘Verbetering lokale praktijk bij onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap’. In november 2020 is een subsidieaanvraag ingediend binnen deze subsidieronde om met praktijkgericht actieonderzoek inzicht te krijgen in de totstandkoming, het implementeren en het functioneren van een Knooppunt Kansrijke Start.

Samenwerking

Onder leiding van de gemeente zijn de juiste partners samengebracht. Denk aan verloskundigen, kraamzorg, JGZ, Toegangsteam gemeente, huisartsen, maatschappelijk werk, GGZ. Alle partners erkennen het belang van een gemeenschappelijke taal voor het voeren van het gesprek over alle levensdomeinen. Positieve Gezondheid sluit daar goed bij aan. Ook zijn er gesprekken gevoerd met jonge gezinnen in een kwetsbare positie om hun behoeften te leren kennen als het gaat om het inzetten van passende zorg en ondersteuning.

RESULTATEN KNOOPPUNT KANSRIJKE START IN ZUID-LIMBURG

- ZonMw heeft een startbudget toegekend om te komen tot een plan van aanpak voor een Knooppunt Kansrijke Start in Kerkrade, Landgraaf en Vaals.
- Er is veel enthousiasme onder lokale partners voor een Knooppunt Kansrijke Start en de eerste samenwerkingsafspraken zijn gemaakt.
- Met diverse partners (zoals de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid en Kennis werkplaats Jeugd Zuid-Limburg) is een subsidie-aanvraag voor praktijkgericht actieonderzoek uitgewerkt en ingediend bij ZonMw.

Doorkijk naar 2021

Kerkrade, Landgraaf en Vaals gaan verder met het maken van goede samenwerkingsafspraken en voorbereiding op de implementatie, zoals het trainen van lokale partners in het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. In 2021 gaat het Knooppunt Kansrijke Start 'live' en worden de eerste casussen opgepakt. De aanpak in deze 3 gemeenten wordt als voorbeeld gebruikt om ook in andere gemeenten het gesprek te voeren over het verbeteren van de samenwerking tussen lokale partners betrokken bij de eerste 1.000 dagen van het jonge kind.

Marjolein Wassenberg (gemeente Vaals):

“De mensen die zich melden bij de gemeente hebben vaak al zware of meervoudige problematiek. Met het Knooppunt Kansrijke Start willen we veel eerder kunnen inspringen om de problemen niet te laten verergeren. Met name tijdens de zwangerschap is het belangrijk dat er meteen oplossingen kunnen worden geboden om de zwangere vrouw of de aanstaande ouders steun op maat te bieden.”

KANSRIJKE START

VOORBEREIDING PRENATAAL HUISBEZOEK JGZ

Marja van Lierop
stafmedewerker JGZ Zuid-Limburg

“Het voordeel van deze wetswijziging is dat we als Jeugdgezondheidszorg hierdoor een grotere groep kwetsbare aanstaande ouders bereiken en de kans op een betere opgroeisituatie voor het kind vergroten.”

De minister van VWS heeft het voornemen om vanaf juli 2021 via een wetswijziging van de Wet publieke gezondheid gemeenten te verplichten om de JGZ een prenataal huisbezoek aan kwetsbare zwangeren en gezinnen aan te laten bieden. Dit voornemen komt voort uit het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. Hiervoor wordt door de regering extra geld ter beschikking gesteld.

Deze wetswijziging maakt het mogelijk dat de kraamzorg of de verloskundige de JGZ kan inschakelen bij alle zwangeren die wat extra ondersteuning nodig hebben tijdens de zwangerschap. In Zuid-Limburg bestaat deze mogelijkheid al, maar door de wetwijziging wordt het prenataal huisbezoek een belangrijk onderdeel van de aanpak Kansrijke Start en kan op grotere schaal worden uitgevoerd.

Doorkijk naar 2021

Voor de uitvoering en invulling van het prenatale huisbezoek in 2021 maken de geboortezorg, JGZ en gemeenten in onze regio afspraken over wie een prenataal huisbezoek nodig heeft, hoe dit vroegtijdig kan worden ingezet, hoe wordt samengewerkt en de manier waarop informatie wordt gedeeld. Met als doel dat ouders worden begeleid naar het aanstaande ouderschap en naar een goede start met hun kind. De geboortezorgprofessionals hebben dus een belangrijke signalerende functie om in te schatten of de zwangere hier baat bij heeft. Daarom heeft het prenataal huisbezoek belangrijke raakvlakken met andere initiatieven binnen Kansrijke Start zoals de Knooppunten Kansrijke Start en de brede risicosignalering. Het is daarmee een onmisbare schakel binnen de rode draad door de aanpak Kansrijke Start Zuid-Limburg: signaleren, verkennen, steun op maat. De afspraken worden in 2021 vastgelegd in een plan van aanpak.

KANSRIJKE START

NU NIET ZWANGER (NNZ)

Team NNZ GGD Zuid Limburg

Nu Niet Zwanger is een programma dat kwetsbare vrouwen en mannen ondersteunt om zelf de regie te nemen over hun kinderwens. Zodat vrouwen niet ongepland en tegen hun wens zwanger worden. GGD-medewerkers bieden begeleiding op maat door het voeren van open en eerlijke gesprekken over de kinderwens, seksualiteit en anticonceptie.

Het verloop van het project

Renee Klaassen, projectleider NNZ GGD Zuid Limburg: “Ik ben ontzettend trots op het grote succes van Nu Niet Zwanger (NNZ). We ondersteunen veel kwetsbare vrouwen en mannen, we trainen aandachtsfunctionarissen en we maken afspraken met samenwerkingspartners. Het is een continu proces om ervoor te zorgen dat de aandachtsfunctionarissen goed toegerust zijn om NNZ en het onderwerp anticonceptie in hun eigen organisatie onder de aandacht brengen. Zij trainen namelijk weer hun collega's en kunnen doorverwijzen naar NNZ. Tegelijkertijd zijn we bezig met de uitrol en betrekken we meer organisaties in de gehele regio. Het lukt goed om NNZ bekend te maken in het sociaal en medisch domein. Ook is er draagvlak en vlotte samenwerking met zowel medici als maatschappelijk hulpverleners.”

Behaalde resultaten en bereik

2019 stond in het teken van het bekendmaken van NNZ bij gemeenten, hulpverleningsorganisaties en medisch professionals bekend maken. Er zijn samenwerkingsafspraken met medisch professionals gemaakt, de training voor aandachtsfunctionarissen (AF) is opgezet en 5 keer uitgevoerd. In 2020 was NNZ actief met netwerkuitbreiding, samenwerkingsafspraken maken met nog-niet-betrokken hulpverleningsorganisaties, nieuwe AF's trainen (5 trainingen) en getrainde AF's begeleiden via intervisiebijeenkomsten. In totaal zijn er tot nu toe ruim 350 deelnemers door NNZ bereikt en zijn 73 AF's getraind waarvan er eind 2020 nog 50 actief betrokken zijn. Ook is de [factsheet NNZ 2019](#) uitgebracht. Onverwacht succes was een positief en uitgebreid [krantenartikel in Dagblad De Limburger](#) door de Factsheet NNZ 2019. Renee: “Ik ben trots dat we zoveel cliënten hebben kunnen helpen en op het netwerk dat we hebben opgezet.”

RESULTATEN NU NIET ZWANGER IN ZUID-LIMBURG

Ruim

350

deelnemers bereikt

50

actieve aandachtfunctionarissen

1

[factsheet](#) uitgebracht
'Nu Niet Zwanger 2019'

Doorkijk naar 2021

NNZ gaat verder met het begeleiden van cliënten, netwerkuitbreiding en samenwerking met aangesloten organisaties en medisch professionals. In januari staat de eerstvolgende training gepland en getrainde aandachtfunctionarissen krijgen intervisies. Renee: "We willen zorgen dat NNZ niet iets van een individuele enthousiaste medewerker is, maar van de hele organisatie."

VERHALEN UIT DE PRAKTIJK

Renee Klaassen: "Een cliënte koos na een gesprek met de NNZ-verpleegkundige voor een spiraaltje. Mevrouw had geen huisarts en geen geld voor anticonceptie. De NNZ-verpleegkundige adviseerde haar een fijne huisarts en liet haar zien hoe zij zich kon inschrijven in de praktijk. De volgende dag kreeg de NNZ verpleegkundige onverwacht een appje van deze mevrouw dat ze bij de huisarts in de wachtkamer zat en zelf het spiraaltje zou regelen. Deze vrouw is in haar kracht gezet door de handreikingen van NNZ en ze heeft zelf de regie genomen. NNZ vergoedt het spiraaltje."

Desi Hollman (verpleegkundige NNZ, GGD Zuid Limburg): "Ik krijg net weer een appje; super bedankt dat je me zo geholpen hebt want anders was ik vast weer zwanger geraakt terwijl ik dat nu niet wil."

Renee Klaassen: "Als NNZ team merken we dat cliënten vaak blij zijn dat we dit thema bespreken, aandacht hebben voor hun wensen. Ook in de trainingen horen we van aandachtfunctionarissen dat NNZ echt een eyeopener is. Naar de kindwens werd niet gevraagd terwijl cliënten wel behoefte hebben om erover te praten."

KANSRIJKE START

VOORZORG EN STEVIG OUDERSCHAP

Reina Hettinga (VoorZorg-verpleegkundige, GGD Zuid Limburg):

“Als Voorzorg - Stevig Ouderschap verpleegkundige sta je naast de ouder(s) en investeer je heel veel in een goede vertrouwensband. Dat betekent dat we niet alleen op huisbezoek gaan maar ook laagdrempelig te bereiken zijn, bijvoorbeeld via What's app. Soms ben ik zelfs bij een bevalling. Dit goede contact heeft een grote meerwaarde voor het gezin!”

VoorZorg is een bewezen effectief programma voor jonge vrouwen die zwanger zijn van hun eerste kind en te maken hebben met een opeenstapeling van complexe problemen. VoorZorg bestaat uit een zeer intensief schema van huisbezoeken door een speciaal opgeleide VoorZorgverpleegkundige uit de JGZ die ondersteuning biedt tijdens de zwangerschap en bij de verzorging en opvoeding van het kind. De huisbezoeken beginnen zo vroeg mogelijk in de zwangerschap en totdat het kind 2 jaar oud is.

Ook Stevig Ouderschap is bewezen effectief maar kent een minder specifieke doelgroep. Het biedt extra ondersteuning aan (aanstaande) gezinnen waar de omstandigheden zwaarder zijn dan gemiddeld en die een steuntje in de rug nodig hebben. Met een aantal huisbezoeken (vanaf de zwangerschap tot het kind 2 jaar oud is) van een speciaal opgeleide jeugdverpleegkundige worden ouders geholpen hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid te vergroten en hun sociale netwerk te versterken.

Zowel VoorZorg als Stevig Ouderschap zijn belangrijke interventies binnen de aanpak Kansrijke Start omdat risico's tijdiger worden gesignaleerd en daarmee het risico op ernstige opvoedproblematiek afneemt, kindermishandeling daalt, stress in het gezin vermindert, ouders beter toegerust zijn op het ouderschap en daarmee op termijn de kosten voor jeugdhulp verminderen.

Het verloop van de projecten

In Maastricht startte Voorzorg al in 2018. Dankzij de subsidie van de Provincie Limburg voor Kansrijke Start Zuid-Limburg konden VoorZorg en Stevig Ouderschap in 2019 in de hele regio worden uitgerold en zijn diverse JGZ-verpleegkundigen opgeleid. Ook is geïnvesteerd in de samenwerking met ketenpartners, zoals verloskundigen, het Jongerenloket, gemeenten, het kwetsbare zwangeren overleg, huisartsen, maatschappelijk werk en expertise teams. De afstemming met andere betrokken hulpverleners in gezinnen goed verloopt goed. Begin 2020 stagneerde het aantal aanmeldingen door de coronacrisis, maar dat werd in de loop van het jaar ingehaald.

RESULTATEN VOORZORG EN STEVIG OUDERSCHAP IN ZUID-LIMBURG

- 37 trajecten VoorZorg
- 87 trajecten Stevig Ouderschap
- Vrouwen voelen zich een goede moeder
- Een mooie hechting tussen moeder en kind, iets wat de meeste jonge moeders in hun eigen jeugd hebben gemist
- De herstart van jonge moeders op school
- Een verhuizing van maatschappelijke opvang naar eigen huurwoning
- Aflossing schulden

[Vlog over VoorZorg en Stevig Ouderschap](#)

[Filmpje over VoorZorg-gezin](#)

Behaalde resultaten en bereik

Met beide interventies hebben we inmiddels al in een behoorlijk aantal gezinnen impact kunnen realiseren. We zien in de dagelijkse praktijk dat dankzij de ondersteuning meer vrouwen zich een goede moeder voelen, er een betere hechting ontstaat tussen moeder en kind, meer jonge moeders herstarten op school, dat er een plan wordt opgesteld om schuldenvrij te worden, er wordt gestopt met roken, etc. Door deze resultaten zijn veel partners enthousiast!

Doorkijk naar 2021

Naast het begeleiden van meer gezinnen blijft het onder de aandacht brengen van VoorZorg en Stevig Ouderschap bij diverse ketenpartners ook in 2021 een punt van aandacht. Intervisie van reeds opgeleide verpleegkundigen blijft ook belangrijk. Begin 2021 wordt een factsheet opgesteld voor de beide interventies met behaalde resultaten en ervaringen tot nu toe.

Sylvia Knoops (VoorZorg-verpleegkundige, GGD Zuid Limburg):

“De ouders die wij begeleiden hebben al heel veel meegemaakt. Het is belangrijk om ze de ruimte te geven om te zijn wie ze zijn. Door goed naar hen te luisteren, zonder vooroordeel en met empathie komt het goede gesprek op gang en kunnen we samen werken aan een betere toekomst.”

KANSRIJKE START

FLEXIBELE KRAAMZORG

Esther Gerrits
Directeur Geboortezorg Limburg

“Veel details moet je afstemmen en uitwerken binnen de regelgeving, beschikbare tijd en middelen van de projectleden. Soms lijken het twee stappen vooruit en een achteruit, maar we houden de vaart erin.”

Kraamzorg na de geboorte van het kind is niet altijd vanzelfsprekend. Uit onderzoek van Erasmus MC is gebleken dat landelijk 15% van de gezinnen slechts de minimale variant van kraamzorg afnemen (24 uur of minder) en sommige groepen ontvangen zelfs helemaal geen kraamzorg. Mogelijk doet Zuid-Limburg het nog wat slechter op dit vlak. Dit is een zorgwekkende ontwikkeling, want kraamzorg in voldoende omvang is van groot belang voor een Kansrijke Start. Daarom werken Geboortezorg Limburg, het programmabureau Trendbreuk, JGZ, gemeenten, één van de VSV's en CZ samen aan een aanpak voor een beter gebruik van kraamzorg voor kwetsbare gezinnen in Zuid-Limburg.

Het verloop van het project

Tijdens de regionale bijeenkomsten Kansrijke Start is het belang van beter gebruik van kraamzorg geprioriteerd door de netwerkpartners Kansrijke Start Zuid-Limburg. Er wordt gewerkt aan een plan voor een proeftuin waarin 2 pijlers centraal zullen staan:

1. Het laten vervallen van de wettelijke eigen bijdrage kraamzorg voor gezinnen in een kwetsbare positie.
2. De flexibele inzet van kraamzorg na de wettelijke termijn van 8-10 dagen na de bevalling voor gezinnen waar dit nodig is.

Veel partners zijn betrokken met veel enthousiasme, motivatie en hetzelfde doel voor ogen. Deze samenwerking verloopt goed. Het zorgvuldig uitwerken van alle aspecten die komen kijken bij deze proeftuin, zoals privacy, financiering, doelgroepbepaling, wet- en regelgeving en monitoring en evaluatie kost tijd. De samenwerking met zorgverzekeraar CZ is veelbelovend en verschuift van een eerste oriëntatie in 2020 naar partnerschap. Daarnaast is contact met andere regio's die werken met vergelijkbare aanpakken, zoals Groningen, zeer waardevol. Ook dit project kent veel raakvlakken met de andere initiatieven binnen Kansrijke Start Zuid-Limburg, zoals de risicosignalering, het Knooppunt Kansrijke Start en het prenataal huisbezoek JGZ.

Doorkijk naar 2021

In 2021 zetten we de gesprekken tussen Geboortezorg Limburg, het programmabureau Trendbreuk, JGZ, gemeenten, één van de VSV's en CZ voort om te komen tot een definitief plan van aanpak.

KANSRIJKE START

CENTERING PREGNANCY

Tara Sevenich
Verloskundigenpraktijk Puur in Kerkrade

“Gezondheidsbevordering is iets waar wij als verloskundigen heel erg naar streven. Tijdens de zwangerschap is er veel behoefte aan informatie. Door de hele andere groepswijze aanpak biedt Centering ons veel meer ruimte om deze informatie te geven maar ook meer ruimte voor cliënten om onderling informatie en ervaringen uit te wisselen. Een professional uit de geboortezorg faciliteert dit belangrijke groepsproces en zorgt er tevens voor dat feiten van fabels worden gescheiden. Als verloskundigen zetten we hiermee een belangrijke stap richting de toekomst!”

Centering Pregnancy is een andere vorm van verloskundige zorg waarbij de controles niet individueel maar aan een groep zwangeren met een vergelijkbare zwangerschapsduur worden aangeboden. In dit model zijn de individuele medische controles opgenomen, maar is ook specifiek aandacht voor het leren van elkaar, community building en onderlinge steun en empowerment. Centering Pregnancy is goed onderbouwd en zorgt voor betere zwangerschapsuitkomsten en een betere start voor moeder en kind.

Het verloop van het project

Dankzij een subsidie van de Provincie Limburg kan het programma op minstens 3 locaties in Zuid-Limburg starten. In de subregio Parkstad gaat verloskundigenpraktijk ‘Puur’ in Kerkrade als eerste van start. Alvorens te mogen starten met Centering Pregnancy, moeten de verloskundigenpraktijken een implementatietraject doorlopen waaronder een training bij Centering Healthcare NL. Door de coronacrisis werden de trainingen in 2020 meerdere keren uitgesteld. Naar verwachting wordt het team van Kerkrade begin 2021 getraind, indien mogelijk samen met andere geïnteresseerde verloskundigen, kraamhulpen en jeugdverpleegkundigen.

Een ander gevolg van de coronacrisis is dat Centering Pregnancy vooral via de digitale weg onder de aandacht werd gebracht. Er is een vlog gemaakt, de refereeravond van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid van september 2020 werd volledig gewijd aan Centering Pregnancy en er vond een digitale verdiepingssessie voor geïnteresseerde professionals plaats. Dat heeft gewerkt! De interesse van verloskundigenpraktijken neemt toe en steeds meer partners raken enthousiast! De gesprekken met geïnteresseerde verloskundigenpraktijken zijn eind 2020 gestart.

RESULTATEN CENTERING PREGNANCY IN ZUID-LIMBURG

- In 2019 is de subsidieaanvraag voor vergoeding van implementatiekosten op de eerste drie locaties bij de Provincie Limburg ingediend en ook toegekend
- In 2020 is Centering Pregnancy in Zuid-Limburg op diverse wijzen onder de aandacht gebracht bij partners, zoals via een vlog, de refereerbijeenkomst en de digitale verdiepingssessie
- Het team in Kerkrade heeft de keuze voor Centering Pregnancy in het voorjaar van 2020 gemaakt en hoopt begin 2021 daadwerkelijk te kunnen starten met de eerste groepsbijeenkomsten
- In het laatste kwartaal van 2020 zijn diverse gesprekken met andere geïnteresseerde verloskundigenpraktijken gevoerd

[Vlog over Centering Pregnancy](#)

Doorkijk naar 2021

In 2021 willen we Centering Pregnancy in meerdere verloskundigenpraktijken laten starten. Dat begint bij het enthousiasme van verloskundigen om deze vernieuwde manier van zorg aan te bieden als praktijk of in samenwerking met andere praktijken, goed te weten wat hiervoor nodig is en zicht te hebben op het financiële plaatje. De aansluiting van de kraamzorg en JGZ is hierbij belangrijk, evenals samenwerking met de gemeente. Het Programmabureau Trendbreuk ondersteunt de verloskundigenpraktijken hierbij, zowel met praktische informatie als ook financieel vanuit de subsidie van de Provincie Limburg. Samen met de JGZ oriënteren we ons in 2021 op de mogelijkheid om Centering Pregnancy voort te zetten bij de JGZ in de vervolgvariant Centering Parenting.

De eerste levensjaren zijn cruciaal voor de sociale, cognitieve en motorische ontwikkeling van peuters. Gemeenten en samenwerkingspartners zetten al jaren interventies in om achterstanden in de ontwikkeling van peuters te voorkomen of weg te werken. Waar nodig en mogelijk zal die aanpak nog verbeterd en intensiever worden.

PEUTERTIJD

PEUTERTIJD

INVENTARISATIE GEZONDE VOORSCHOLEN

Jessie Meis
Onderzoeker GGD Zuid Limburg:

“Het zou mooi zijn als we de bevindingen in 2021 omzetten naar de praktijk. Welke aanpak rollen we breed uit? Wat kunnen we de partners gaan adviseren? In onderling overleg tussen de betrokken partners zullen we op basis van de bevindingen de juiste vervolgstappen in gang zetten.”

Dagelijks bezoeken veel Zuid-Limburgse kinderen de kinderopvang. Ook hier is aandacht voor gezonde voeding en voldoende beweging van groot belang. Om zicht te krijgen op de manier waarop hier door de kinderopvang invulling aan wordt gegeven is in 2020 een brede inventarisatie uitgevoerd onder alle kinderopvangorganisaties in Zuid-Limburg. Hierin is gekeken naar wat er al gedaan wordt, waar men tevreden over is, wat nog beter kan en welke goede voorbeelden breder in de regio uitgerold kunnen worden.

Het verloop van het project

Het onderzoek is in 2020 opgezet en uitgevoerd door de GGD Zuid Limburg. Naast de kinderopvangorganisaties is ook samengewerkt met gemeenten, JOGG-regisseurs en Universiteit Maastricht. De samenwerking verloopt prima, zowel in- als extern.

Resultaat, bereik en doorkijk naar 2021

In 2021 komt er een factsheet uit met de onderzoeksresultaten van de inventarisatie gezonde voorscholen. Naar aanleiding hiervan zullen de adviseurs Gezonde Kinderopvang van de GGD Zuid Limburg in gesprek gaan met gemeenten en kinderopvangorganisaties om gezamenlijk toe te werken naar een verbeterplan.

Als de basisschool structureel meer aandacht besteedt aan voeding en bewegen, worden kinderen vitaler en socialer. Dat blijkt uit de pilot met het programma De Gezonde Basisschool van de Toekomst. Zuid-Limburg wil dit programma nu op veel meer basisscholen tot de nieuwe norm maken. Daarnaast stimuleert de regio integrale samenwerking tussen kinderopvang en basisschool.

BASISSCHOOL

VOORTGEZET ONDERWIJS

De puberteit is een spannende en soms ook moeilijke periode, zowel voor pubers als hun ouders. Problemen kunnen leiden tot schooluitval: in Zuid-Limburg gebeurt dat vaker dan landelijk het geval is. Ondersteuning van kwetsbare leerlingen is essentieel.

BASISSCHOOL - VOORTGEZET ONDERWIJS

GEZONDE SCHOOL

Judith Aerdts, Coördinator Gezonde School, GGD Zuid Limburg

“Het bevorderen van gezonde leefstijl moet een structureel onderdeel van de school worden, oftewel Een gezonde leefstijl in het DNA van de school. Er is draagvlak en inzet van de school voor nodig, en het liefst een vaste contactpersoon/kartrekker of werkgroep. Daar gaan we voor in Zuid-Limburg!”

In toenemende mate hebben scholen aandacht voor de gezondheid van kinderen. Dat was natuurlijk al zo via bijv. de gymles of het buiten spelen in het speekwartier. De laatste jaren krijgt het thema Gezondheid een steeds prominentere plek in de school. In onze regio zijn al relatief veel scholen een Gezonde School. Die scholen werken, volgens een landelijk ontwikkelde aanpak, planmatig en structureel aan gezondheid en het bevorderen van een gezonde leefstijl bij leerlingen. Zie ook www.gezondeschool.nl.

Het verloop van het project

Eind 2019 hadden 66 basisscholen en 10 scholen voor voortgezet onderwijs een vignet Gezonde school in Zuid Limburg. Nu, eind 2020, zijn dat 73 basisscholen en 13 voortgezet onderwijs scholen. Het aantal Gezonde scholen neemt dus toe en dat is erg positief.

Het doel is om alle vignetten te behouden (zijn drie jaar geldig) en jaarlijks een toename te zien in het aantal vignetten en het aantal gezonde scholen in Zuid Limburg.

Resultaat

Het vignet Gezonde School is een instrument om te laten zien dat een school volgens de landelijke criteria aan een gezondheidsthema werkt. In 2020 is het aantal scholen met een vignet toegenomen. Van 76 naar 86 Gezonde Scholen in Zuid Limburg. Als leerlingen gezond zijn en goed in hun vel zitten in een klas met een positief sociaal klimaat kunnen zij zich beter concentreren en beter presteren. Scholen zien de meerwaarde van aandacht voor gezondheid!

BASISSCHOOL - VOORTGEZET ONDERWIJS

GEZONDE BASISSCHOOL VAN DE TOEKOMST

Marlou Eggen, Coördinator Gezonde Basisschool van de Toekomst vanuit de GGD Zuid Limburg:

“Tot mijn grote vreugde zie ik in de praktijk dat al een aantal scholen enthousiast aan de slag zijn gegaan met initiatieven die passen bij het concept GBT zoals een gezonde lunch en een verlengde schooldag.”

De Gezonde Basisschool van de Toekomst is een intensief programma en een grote verandering voor de school. Het is een volledig pakket dat wordt geïmplementeerd op een school waarbij op verschillende thema's tegelijkertijd wordt ingezet. Op een Gezonde Basisschool van de Toekomst wordt een dagprogramma aangeboden met naast voldoende onderwijs ook sport, beweging, ontspanning, cultuur en aandacht voor leefstijl en gezonde voeding, inclusief een (gezonde) lunch op school. Zie ook www.degezondebasisschoolvandetoekomst.nl.

Het verloop van het project

Het streven was dat in het schooljaar 2020 / 2021 minimaal 10 scholen zouden starten met het traject om Gezonde Basisschool van de Toekomst te worden. Inmiddels zijn 11 scholen met de voorbereidingen aan de slag. De verwachting is dat het grootste deel van deze scholen vanaf het nieuwe schooljaar start met het concept GBT.

Er is veel positieve aandacht en enthousiasme over het concept GBT bij scholen, gemeenten, provincie en het Rijk. Het is nu zaak dit om te zetten in commitment van alle partners die samen de Stichting GBT vormen. Vanuit de provincie zijn twee kwartiermakers aangesteld. Zij enthousiasmeren scholen en gemeenten voor het concept van GBT en adviseren over het proces om te komen tot een GBT. Vanuit de GGD ondersteunen de gezonde school-adviseurs met inhoudelijke expertise.

Stichting GBT

Een Stichting GBT, waarin de initiatiefnemers van de eerste Gezonde Basisscholen van de Toekomst zitting hebben, is opgericht. De stichting faciliteert en ondersteunt de opschaling van het concept van GBT in Limburg door kennis en ervaring te bundelen en te delen. Daarnaast heeft de stichting de taak om de kwaliteit van de uitvoering op locatie te bewaken. De stichting speelt ook een belangrijke rol in de lobby om te komen tot landelijke verduurzaming van GBT.

In samenwerking met het ministerie van VWS is een [magazine](#) uitgebracht met de GBT als thema, waarin ouders, professionals, onderzoekers en bestuurders enthousiast vertellen over dit concept

Behaalde resultaten en doorkijk naar 2021

Eind 2020 zijn de resultaten van het onderzoek naar het effect van de GBT gepresenteerd. Het onderzoek laat gunstige effecten zien op het voeding- en beweeggedrag en gewicht van kinderen. Ook blijken kinderen zich socialer te gedragen, is er minder pestgedrag, zijn kinderen en ouders over het algemeen tevreden en is er meer betrokkenheid vanuit de wijk. De Stichting GBT wordt in 2021 verder in positie gebracht en de verwachting is dat het concept GBT officieel erkend wordt als een effectief concept. Dit gaat helpen in de lobby om het concept GBT op de landelijke politieke agenda te krijgen.

Wim Horsch, Strategisch adviseur College van Bestuur SVOPL:

“Gezien de opgave waar onze regio voor staat, is het logisch en noodzakelijk om de Gezonde Basisschool van de Toekomst een passend vervolg te geven in het voortgezet onderwijs. Het is de kunst goed in te spelen op de persoonlijke ontwikkeling van de leerling in de pubertijd en adolescentie en meer aandacht te schenken aan welbevinden, sociale en mentale weerbaarheid, empathie, trots op wie je bent en eigen verantwoordelijkheid voor je gezonde fysieke en mentale ontwikkeling. Daar gaan we in 2021 mee aan de slag!”

BASISSCHOOL - VOORTGEZET ONDERWIJS

ROOKVRIJE START EN ROOKVRIJE KINDOMGEVING

Githe Clermonts
Projectleider Rookvrije Generatie
Zuid-Limburg, GGD Zuid Limburg:

“Rookvrij bespreken we vanuit de invalshoek van opgroeiende kinderen: we willen dat kinderen gezond en daarom rookvrij opgroeien. Dus niet het verbiedende vingertje richting rokers, maar vriendelijk vragen niet in het bijzijn van kinderen te roken.”

De bedoeling van Rookvrije Start en Rookvrije Kindomgeving is kinderen beschermen tegen tabaksrook en de verleiding te gaan roken. De doelgroep van ‘Rookvrije Start’ zijn de zorgprofessionals rondom zwangere vrouwen en ouders. Rookvrije kindomgeving richt zich op op doelgroepen zoals: scholen, kinderopvang, sportverenigingen, speeltuinen, etc.

Het verloop van het project

De projecten lopen volgens planning; deels in de analysefase, maar ook al in de uitvoeringsfase. Judith: “We hebben oog voor borging, ook als het gaat om de begeleiding door GGD. Gemeenten weten ons te vinden en willen werken aan de Rookvrije Generatie. We zijn met 8 gemeenten in gesprek over een aanpak op maat”. Githe: “Daarnaast is stevig ingezet op de voorbeeldfunctie van de GGD en in de uitstraling laten we zien dat we staan voor een Rookvrije Generatie en omgeving”. Op dit moment zijn de projectleiders in de lead om partijen te betrekken. De samenwerking met gemeenten verloopt goed. Judith: “Organisaties waarmee we in gesprek zijn, staan positief tegenover een rookvrije omgeving. Zij willen graag een voorbeeldfunctie vervullen”. Samenwerking binnen Rookvrije Start is gestart vanuit de Coalitie Kansrijke Start en wordt verder vormgegeven in een Taskforce.

Githe en Judith: “Afgelopen jaar stimuleerden wij rookvrije omgevingen via organisaties waar we mee samenwerken. Deze zijn zichtbaar op de landkaart ‘rookvrije omgevingen’. Na de presentatie voor de 16 gemeenten Zuid Limburg over Rookvrije Generatie en de mogelijke ondersteuning, zijn we met 8 gemeenten in gesprek over een aanpak op maat (Gulpen-Wittert, Beekdaalen, Beek, Meerssen, Landgraaf, Voerendaal, Brunssum en Heerlen).”

RESULTATEN ROOKVRIJE START EN KINDOMGEVING IN ZUID-LIMBURG

- De regio is actief als Taskforce Rookvrije Start
- De subsidie voor Rookvrije Kindomgeving is aangevraagd en ontvangen
- De eerste nieuwe kindomgevingen zijn rookvrij gemaakt
- Sinds 1 oktober 2020 zijn alle GGD-locaties rookvrij en zijn er borden Rookvrije Generatie geplaatst
- Gesprekken worden gevoerd met het Vistacollege over een stoppen met roken aanbod voor medewerkers en studenten
- In december 2020 was een eerste bijeenkomst van de regionale Taskforce Rookvrije Start, onder begeleiding van het Trimbos-instituut

Doorkijk naar 2021

Judith en Githe: “We gaan door met meer inzet op Rookvrije Start door de inzet van de regionale taskforce. We willen meer verbinding met Rookvrije Start binnen Kansrijke Start. We gaan inzetten op het ontwikkelen van zorgpaden en een toegankelijk stoppen met roken aanbod. Voor de borging van Rookvrije omgevingen zetten we in op samenwerking met de adviseurs gezondheidsbevordering per gemeente en Team:Fit. Tegelijkertijd willen we meer rookvrije omgevingen in meer gemeenten. In 2021 streven we naar 2 certificaten Gezonde School voor het thema roken en alcohol”.

Judith Aerdts, Coördinator Gezonde School, GGD Zuid Limburg:

“Enthousiaste medewerking van organisaties in de regio geeft energie, zoals de samenwerking met Peuteropvang Heerlen. Daar wordt het onderwerp hoog op de agenda gezet en meteen doorgepakt, zodat er snel vele rookvrije zones geopend worden.”

WERK EN OUDERSCHAP

Jongeren van nu zijn de ouders van morgen. Hen begeleiden op hun weg naar sociaaleconomische zelfredzaamheid is belangrijk. Niet alleen voor hun toekomstperspectief, maar het stelt hen ook in staat hun kinderen op te laten groeien in een gezonde, kansrijke omgeving.

WERK EN OUDERSCHAP

M@ZL OP HET MBO

Lidy van der Goot
Afdelingshoofd Kennis & Innovatie
GGD Zuid Limburg:

“Door M@ZL, jeugdarts in knooppunt MBO en leefstijlbevordering willen we de gezondheid van de MBO-ers verbeteren en ons richten op een preventievere aanpak.”

M@ZL (spreek uit mazzel) staat voor Medische Advisering van de Ziekgemelde Leerling en is een bewezen effectieve methode voor een integrale aanpak van ziekteverzuim bij scholieren. Met M@ZL wordt er proactief gereageerd op ziekteverzuim signalen. De scholen, JGZ en gemeenten werken samen om snel de problematiek te herkennen, de oorzaken van het ziekteverzuim te inventariseren en een passende oplossing te bieden. In Zuid-Limburg was de methode al geïmplementeerd in het voortgezet onderwijs en wordt deze nu ook doorgevoerd op het MBO. Zie ook www.ncj.nl/mazl

Het verloop van het project

Vanaf augustus 2020 maakt de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) onderdeel uit van de zorgstructuur in het MBO. Na de start bij Vista locatie Heerlen staat de uitbreiding naar de andere Vista locaties in Maastricht en Sittard en het Citaverdecollège gepland voor het komende (school)jaar. Dit betekent concreet dat JGZ Zuid-Limburg extra aandacht besteedt aan de zorg voor MBO-ers door het aanvalsplan vermindering schoolverzuim wegens ziekte. In dit aanvalsplan is o.a. opgenomen dat:

- M@ZL wordt geïmplementeerd op de locaties
- Een Jeugdarts van de JGZ deelneemt aan het knooppunt MBO
- Lessen in leefstijlbevordering worden opgenomen in het lesprogramma

Door kennis te hebben van de onderliggende problematiek van individuele casussen binnen M@ZL en het knooppunt kan op collectief niveau gekeken worden wat er nodig is aan preventie. De jeugdverpleegkundige geeft dan samen met school vorm en inhoud aan preventie van ongezonde leefstijl op het MBO. De betrokkenheid hierbij van de studenten zelf is van essentieel belang.

Een belangrijk aspect van de werkzaamheden van de JGZ op het MBO is de goede samenwerking tussen school, jeugdarts en andere ketenpartners om te voorkomen dat klachten of problemen bij MBO-studenten verergeren en leiden tot onomkeerbare (gezondheids)schade nu of op latere leeftijd.

Meer weten over M@ZL?
Bekijk [hier](#) het filmpje

Resultaten en bereik

Het 'Aanvalsplan vermindering schoolverzuim wegens ziekte' is gehonoreerd door de stuurgroep Voortijdig SchoolVerlaten en daarmee is voor 2021 subsidie toegekend. Dit aanvalsplan is een samenwerking tussen Vista, GGD Zuid Limburg, Gemeente Heerlen namens alle 16 gemeenten, Provincie Limburg en programmabureau Trendbreuk.

Doorkijk naar 2021

Dankzij de subsidie kan het aanvalsplan vanaf 2021 gefaseerd worden uitgevoerd op het MBO in Zuid-Limburg. Momenteel stemmen de samenwerkingspartners nader af over duurzame financiering vanaf 2022.

FASE OVERSTIJGEND

OVERSTIJGEND

KENNISWERKPLAATS JEUGD ZUID-LIMBURG

**Rianne Reijs, programmaleider
Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg:**

“We willen onderzoek doen dat er toe doet voor de jeugd nu en voor de volgende generatie. We doen ons onderzoek graag in de praktijk met de jeugd om wie het gaat en de professionals om hen heen. In een van de twee eerste onderzoeken kiezen we duidelijk voor studenten van MBO niveau 1 en 2. Hun achtergrond kent andere kwetsbaarheden, wat voor hen werkt is nog te weinig bekend. Ook onderzoek doen echt met deze groep samen, is nog niet veel gedaan. Dat is spannend, daar kan wat te leren zijn!”

Het ministerie van VWS heeft in 2019 een opdracht gegeven en via ZonMw subsidie beschikbaar gesteld om Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd (RKJ) in te richten. In een RKJ werken professionals uit de praktijk, beleid, onderzoek en opleidingen samen met ouders en jongeren aan maatschappelijke vraagstukken. Met als doel om zoveel mogelijk kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk te laten opgroeien.

Behaalde resultaten

De Zuid-Limburgse RKJ aanvraag ‘Trendbreuk: samen werken aan een gezonde generatie’ werd begin 2020 gehonoreerd. Veel partijen die in Zuid-Limburg met en voor de jeugd werken zijn vertegenwoordigd, zoals de hogescholen Fontys en Zuyd, Vista College, Universiteit Maastricht, Open Universiteit, GGD Zuid Limburg, gemeenten, Provincie Limburg, Kinderopvang, MUMC+, Bureau Jeugdzorg en Burgerkracht Limburg. Rianne Reijs is namens de Jeugdgezondheidszorg de programmaleider. Een bewuste keuze die past bij de centrale rol van JGZ in Trendbreuk.

Rianne: ‘Er is al veel kennis. Iedere professional, iedere beleidsmaker en iedere ouder gaat iedere dag vanuit wat hij of zij weet aan het werk. Die kennis moeten we meer met elkaar delen. En natuurlijk komen er dan vragen bovendrijven. Onze wens is om nadrukkelijker met ouders en jeugd zelf samen te werken in de verschillende projecten’.

**Rianne Reijs, programmaleider
Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg:**

“De cofinanciering in-kind van betrokken partners past bij de visie van de partners: de Kenniswerkplaats Jeugd als een langjarige samenwerking, die nodig is bij de Trendbreuk ambitie. In deze eerste jaren geven we die gezamenlijke basis vorm en groeien we door samen nieuwe project-aanvragen te doen.

Bij voorkeur projecten die gezamenlijk de hele Trendbreuk levenscyclus bestrijken, zodat alle partners in meer en mindere mate hun betrokkenheid in een project ten uitvoer kunnen brengen,”

Doorkijk naar 2021

In het najaar van 2020 zijn twee onderzoekers gestart met de eerste twee projecten van de Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg, met een looptijd van vier jaar:

1. MBO studenten gaan voor een kansrijke toekomst

Esther Geurts werkt met docenten en MBO niveau 1 en 2 studenten aan de ontwikkeling van het Burgerschapsonderwijs bij VISTA College. Het idee is dat dit de positie en participatie van deze jongvolwassenen verbetert en daarmee ook van de kansrijke start van de volgende generatie kinderen.

2. Uithuisplaatsingen, hoe kan het minder?

Annemarieke Blanckstein onderzoekt de kenmerken van kinderen en gezinnen in Zuid-Limburg die met uithuisplaatsing te maken krijgen, aan de hand van CBS microdata en met behulp van kenmerken van zorgtrajecten uit dossiers. Het onderzoek brengt verbetermogelijkheden in beeld.

OVERSTIJGEND

MET ANDERE OGEN

Peggy Muijers
Regioverbinder inspiratieregio
Onderwijs-Jeugd-Zorg Zuid-Limburg:

‘In Zuid-Limburg willen we alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen. Een coalitie onderwijs-jeugd-zorg in Zuid-Limburg realiseert deze ambitie’.

Het landelijke programma Met Andere Ogen is gestart vanuit een verlangen van een brede landelijke coalitie vanuit onderwijs, kinderopvang, (jeugd)zorg en overheid, om door een betere samenwerking bij te dragen aan betere ontwikkelkansen voor elk kind. Het landelijke programma ondersteunt hierbij 11 inspiratieregio's in de ontwikkeling van deze samenwerking, Zuid-Limburg is hier een van. Zie ook www.aanpakmetandereogen.nl

De regio Zuid-Limburg heeft 2 thema's geprioriteerd:

1. Netwerkgeregule: hoe kunnen verschillende organisaties binnen de samenwerking onderwijs - zorg - jeugd hun beleid en aanpak collectief beter sturen en afstemmen zodat kinderen betere ontwikkelkansen krijgen?
2. Het verbeteren van de interprofessionele samenwerking op school. Idee is om zo laagdrempelig als mogelijk de ondersteuning aan kinderen te bieden op locatie dichtbij het kind. Zo voorkomen we dat problemen verergeren en dat later zwaardere ondersteuning ingezet moet worden. Daarvoor is o.a. nodig dat de interprofessionele samenwerking op school goed is. Ook moeten ouders en kinderen de professionals op school weten te vinden.

Het verloop van het project

In de eerste helft van 2019 kwam vanuit de landelijke coalitie 'Met Andere Ogen' de oproep om je op te geven als inspiratieregio. Dat was een vervolg op het rapport van een landelijke kwartiermaker 'Met Andere Ogen' over wat best practices zijn in de verbinding tussen de beleidsdomeinen onderwijs, zorg en jeugd. Zuid-Limburg heeft zich aangemeld en werd vanwege de goede initiatieven op dit vlak als inspiratieregio uitgekozen. De Zuid-Limburgse coalitie bestaat inmiddels uit partners in kinderopvang, primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroeps-onderwijs, de GGD ZL, de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg (GGD), de samenwerkingsverbanden PO en VO, partners in welzijn en zorg, regionale kennispartners (hoger onderwijs, universiteit en academische werkplaatsen), 16 gemeenten en de Provincie Limburg. Deze coalitie is in 2020 frequent bij elkaar gekomen, veelal digitaal i.v.m. corona.

Peggy Muijers
Regioverbinder inspiratieregio
Onderwijs-Jeugd-Zorg Zuid-Limburg:

“Het onderwijs is een belangrijke voorziening voor kinderen om zich te ontwikkelen en hun eigen talenten te leren ontdekken en ontwikkelen. Dat is voor de Trendbreuk essentieel. En als kinderen tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben, willen we die laagdrempelig bieden. De school is ook hiervoor een logische plek. Vooral als op de school andere samenwerkingspartners zoals bijv. de jeugdverpleegkundige of een schoolmaatschappelijk werker aanwezig zijn. Ook die samenwerking is nodig om de trend te kunnen breken.”

Behaalde resultaten en bereik

Uitgangspunt van de inspiratieregio's is dat je van elkaar leert en kennis en ervaring met elkaar deelt. Ook in onze regio heeft de status van inspiratieregio voor energie en samenwerkingsgezindheid gezorgd.

Peggy: “We zijn niet voor niets inspiratieregio geworden en we hebben al veel stappen gezet. Daarmee is de ontwikkeling nog niet klaar, dat zijn langdurige systeemwijzigingen zoals het passend onderwijs laat zien. Onze resultaten zijn ook landelijk interessant. Wat werkt er nu? Welke succesfactoren zijn er? Landelijk wil men ook die succesfactoren zien.”

Doorkijk naar 2021

Peggy: “We willen in 2021 stappen zetten om een aantal scholen uit het PO, VO en MBO onderwijs verder te ondersteunen in hoe zij een stapje verder komen met de interprofessionele samenwerking. De vertaalslag naar de praktijk krijgt nu vorm’. In de tussentijd blijven wij met partners investeren in onze samenwerking zodat we eensgezind kunnen werken aan betere ontwikkelkansen voor onze jeugd. De toename van het aantal kindcentra in onze regio waar een doorgaande ontwikkellijn voor kinderen van 0-13 jaar centraal staat, is een mooi voorbeeld van waar onze samenwerking toe leidt.”

OVERSTIJGEND

NETWERKAANPAK OVERGEWICHT

Jorn van Harwegen den Breems
Regionaal projectleider
ketenaanpak voor kinderen met
overgewicht & obesitas:

“In dit soort processen is het in de opstartfase wat moeilijker maar daar heb je in de latere fase van implementatie en uitrol profijt van. Daarna kunnen we ook echt starten.”

Overgewicht bij kinderen is een toenemend probleem. Daar gaan we met deze netwerk-aanpak iets aan doen! Kinderen en gezinnen worden gedurende maximaal 3 jaar en 8 maanden ondersteund door een Centrale Zorgverlener en Kinderleefstijlcoach. Dat gebeurt met langdurige zorg en ondersteuning op maat volgens een programmatische aanpak welke is opgebouwd in 4 modules. Het gaat daarbij om ondersteuning bij aanpassing van leefstijl, denk hierbij aan bewegen, gedrag, voeding, slaap en ontspanning. Ook wordt samen met het kind en gezin gekeken en hulp geboden bij het veranderen van factoren die een ongezonde leefstijl in de weg staan of onderhouden. Bij de langdurige zorg en ondersteuning staat altijd de eigen regie van een kind en gezin centraal. Er is aandacht voor terugvalpreventie zodat de aanpak ook op lange termijn effectief blijft.

Het verloop van het project

In 2020 lukte het een brede alliantie te smeden inclusief een breed gedragen plan. Dat gaan we vanaf 2021 implementeren en uitrollen. Daarbij hoort ook een evaluatieplan waarmee we deze aanpak monitoren. Met het implementeren en het borgen van de Limburgse netwerk-aanpak hebben we in de provincie Limburg een brede, domeinoverstijgende (bestaande uit zowel sociaal- als medisch-zorgdomein) aanpak gecreëerd. Hierin wordt op maat gemaakte ondersteuning en hulp geboden aan kinderen en gezinnen die obstakels ervaren op het gebied van een gezonde(re) leefstijl. Met de netwerk-aanpak zorgen we in Limburg samen voor een langdurige gedragsverandering en gezondere en gelukkigere kinderen.

Gemeenten, GGD-en, zorgpartijen en zorgverzekeraars starten in 2021 samen een driejarig experiment. In totaal krijgen 1300 kinderen met (risico op) overgewicht en obesitas passende ondersteuning en zorg in de periode tot en met 2023.

Thomas Gelissen
Programmamanager Trendbreuk:

“Om de trend te breken is er niet één ding om te veranderen. De achterstanden manifesteren zich op meerdere domeinen. Dat maakt het een complex vraagstuk. Dat geldt ook voor overgewicht, daar zit een hele wereld achter van problematiek zoals armoede, pesten, scheiding. Dat komt op het niveau van het kind terug. Daarom is het ook goed dat de JGZ de rol van centrale zorgverlener heeft.”

Jorn van Harwegen den Breems
Regionaal projectleider
ketenaanpak voor kinderen met
overgewicht & obesitas:

“Zorgverzekeraars en gemeenten zijn beiden verantwoordelijk voor preventie, zorg en ondersteuning van inwoners. Goede samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars is essentieel om tot goede zorg en ondersteuning te komen, die passend is voor de inwoner. Daarbij zijn beide partijen financier van deze zorg en ondersteuning.”

Samenwerking

De afstemming en het komen tot een alliantie met veel partijen is gerealiseerd.

Jorn: “Dat was best complex met 2 GGD-en, 5 centrumgemeenten, Your Coach Next Door, zorgverzekeraars CZ & VGZ, Provincie Limburg en Kind naar Gezonder Gewicht. Het is gelukt om iedereen op een gezamenlijke koers te krijgen.”

Thomas: “Het is zoeken naar de gedeelde belangen en hoe ga je om met de tegenstrijdige belangen. Hier komen verschillende werelden samen die om afstemming vragen’. De kunst is tot een plan te komen waar ieder zijn steentje aan kan bijdragen.”

Jorn: “Je blijft aan de knoppen draaien totdat er een goed plan ligt en iedereen zich er in kan vinden, ook de mensen die het in de praktijk moeten brengen.”

Doorkijk naar 2021

2021 wordt het jaar van de uitvoering.

Thomas: “De kans is groot dat de netwerkaanpak ook gaat landen in de basisverzekering. Via de Zorgverzekeringswet kan dan elk kind in Nederland worden geholpen. Zover zijn we nog niet maar de beweging hebben we met onze partners wel in gang gezet.”

Jorn: “Naast Venlo en Roermond (Midden- en Noord-Limburg), Sittard-Geleen, Maastricht en Heerlen, willen we ook implementeren in de overige 12 Zuid-Limburgse gemeenten, zo lopen nu al gesprekken met de gemeente Kerkrade om aan te gaan sluiten.”

FINANCIËN

Projectgelden*

€ 6,6 mln

• Provincie	38%
• GGD	30%
• Gemeenten	17%
• Rijk (incl. ZonMW)	8%
• Overig	7%

* De genoemde projectgelden zijn verworven in de periode 2019-2020. De projectuitvoering bestrijkt de periode 2019-2023.

Jaarlijkse kosten
Programmabureau

€ 390.000

COMMUNICATIE

8

Nieuwsbrieven Trendbreuk

5

Trendbreuk-vlogs

Website gelanceerd

www.trendbreukzuidlimburg.nl

Trendbreuk actief op Twitter

@trendbreukzl

Groot aantal bijeenkomsten
georganiseerd

Client (38)
deelnemster
project Nu Niet Zwanger

Client (24)
deelnemster
project Nu Niet Zwanger

Esther (37)
Moeder en deelnemer
project Knooppunt
Kansrijke Start

WAT ZEGGEN ONZE DEELNEMERS

“Ik zou niet weten hoe ik die sterilisatie zelf zou moeten regelen. Ik kon een sterilisatie ook gewoon niet betalen en ben heel blij dat jullie mij hierbij konden helpen. Zonder jullie begeleiding was de sterilisatie nooit gelukt. Jullie hebben mij heel erg geholpen.”

“Ik voel me heel dankbaar voor jullie hulp en dat een spiraalplaatsing onder roesje ook mogelijk was.”

“Uiteindelijk, na 3 jaar lang zoeken naar de juiste hulp en vele ‘hulpverleners’ en teleurstellingen verder, vond ik het uiteindelijk in een coach. Dus geen psycholoog of therapeut, maar een coach. Zij paste ook andere werkvormen toe dan alleen praten, ondanks dat praten en luisteren wel een van haar hoofdtaken is. Maar ze laat me ook echt ‘werken’ zeg maar. En ze kijkt ook verder dan mij alleen, maar heeft ook aandacht voor de andere gezinsleden. Dit bleek voor mij meer aan te sluiten bij wat ik nodig had om er weer bovenop te komen. Wat beter kan.....meer inzet van ervaringsdeskundigheid binnen het zorgtraject, deze ervaringsdeskundigen ook trainen/opleiden voor deze positie zodat ze hun ervaringsdeskundigheid ook effectief kunnen inzetten..... Het aanbieden van hulpprogramma's of modules die ervoor zorgen dat een gezin in deze situaties zelf kan werken aan hun eigen empowerment..... Een platform dat zich speciaal buigt over zorg en welzijn voor ouders die vanuit deze situatie komen, waarin zorg wordt geleverd die voor elk specifiek gezin ingezet kan worden. Waarbij de lijntjes kort zijn, en iemand die de zorg coördineert.”

Jennifer (22)
Moeder en deelnemster
project VoorZorg

Dion (22)
Vader en deelnemer
project VoorZorg

Bronco Swillens
Vrijwilliger bij
de Gezonde Basisschool
van de Toekomst

WAT ZEGGEN ONZE DEELNEMERS

“Door mijn verleden heb ik heel weinig vertrouwen in hulpverlening. Ik ben vaak in de steek gelaten of gewoon genegeerd. Of dat op een foute manier gehandeld werd of iets dergelijks. Ik merk nu, de laatste periode, de hulpverlening die nu betrokken is, die neemt me zoals ik ben en die helpt me goed. Die steunt me goed en die neemt me ook gewoon serieus. Bij alle vragen die ik heb, word ik niet weggelegd als een nummertje, maar weggelegd als Jennifer en dat vind ik belangrijk. Het is voor mij echt een positief dingetje dat ik meteen echt goede ondersteuning heb. Ik kan alles delen. Voor alles waar ik hulp of ondersteuning nodig heb, kan ik bij Esther terecht.”

“Ze filmt je en je kan dan uiteindelijk zien ‘hoe heb ik gereageerd?’ of ‘kan ik dingen beter doen?’. Het is vanuit het baby’tje, waar je eigenlijk niet zo op let als je het niet weet. Maar als je het filmpje hebt gezien, dan ga je er extra op letten. Zo maakt ze je bewust van dingen die kunnen gebeuren en wat op je staat te wachten en hoe je daar het beste mee kan omgaan.”

“In de loop der jaren heb ik de eetgewoonten van kinderen duidelijk zien veranderen. In het begin was het toch vaak: dit lust ik niet. De leerlingen waren moeilijk te motiveren om iets nieuws te proberen. Dankzij de GBT eten ze veel meer verschillende dingen en proberen ze makkelijker iets nieuws. Aanvankelijk was ik sceptisch over het concept maar nu ben ik juist enthousiast. Zo bied je kinderen gelijke kansen en dat vind ik heel goed.”

www.trendbreukzuidlimburg.nl

**Trendbreuk Zuid-Limburg - Het Overloon 2, 6411 TE Heerlen - Postbus 33, 6400 AA Heerlen
T 088 880 53 01 - Trendbreuk@ggdzl.nl**